

Gimazetdinova Nigina Rustamovna

Sidikova Nigora Ganijonovna

Respublika musiqa va san'at kolleji

Annotatsiya: *Ushbu maqolada raqs san'ati va unig turlari, ijro yo'llari haqida bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *Odamlar vaqtning o'zidayoq o'zlarini ifoda etish uchun raqsga tushishdi, va bu eng qadimgi uchrashuvlardan bugungi kunda biz biladigan ko'plab raqslar bahor. Ba'zilar, folklor raqslari kabi, asrlarga boradigan ildizlarga ega; Hip-hop kabi boshqa uslublar, albatta, zamonaviy. Har bir forma o'z uslubiga ega, ammo ularning barchasi badiiy ifoda va inson tanasining tantanasi umumiy maqsadlari bilan birlashtirilgan.*

Balet 15-asrda birinchi bo'lib Italiyada, so'ngra Frantsiyada paydo bo'lgan. Asrlar mobaynida balet ko'plab boshqa raqs uslublariga ta'sir ko'rsatdi va o'z asarida chiroyli san'atga aylandi. Uchta asosiy uslub mavjud:

Klassik : Ushbu asar 19-asrda Frantsiya va Rossiyada o'zining yuksak cho'qqisiga etdi. Ko'pincha hikoyali va odatiy holga aylangan ("The Nutcracker" ajoyib misoldir), fantastika to'plamlari va kostyumlari bilan. Harakat, nuqta ishi (parmaklarda raqs qilish), oqlangan so'zlar va raqqoslar o'rtasida simetriyani ta'kidlaydi.

Neoklassik : Bu XX asrning o'rtalarida paydo bo'lgan klassik baletning evolyutsiyasi. Harakatlar tezroq va ko'proq favqulodda, simmetriyalarga kamroq urg'u beradigan, sodda silsilalar va kostyumlar. Plot odatda mavjud emas. Rassomlar orkestralar, bantlar yoki solistlar hamroh bo'lishlari mumkin.

Zamonaviy : Neoklassik kabi, syurpriz hech qachon raqsga o'xshamasligi mumkin bo'lgan sof harakat va jismoniy ifodani yoqlash uchun bir chetga suriladi. Kiyinish va belgilangan dizaynlar ko'pincha oddiy yoki mavhum. Musiqa yoki ovoqli ish, agar ishlatilsa, odatda zamonaviy yoki eksperimental xususiyatga ega. Jazz - o'ziga xoslik va tug'ilishga asoslanadigan jonli raqs uslubi. Ushbu uslub odatda qalin, dramatik tana harakatlarini, shu jumladan tana izolyatsiyasini va qisqarishni ham qo'llaydi. Jazz raqsi AQSHga olib kirilgan qullar tomonidan saqlanib kelingan Afrika urf-odatlarida o'z ildizlariga ega. Vaqt o'tishi bilan bu ko'cha raqsi tarziga aylandi va tez orada XX asrning boshlarida jaz klublariga aylandi.

1930 yillar va 40-yillarning boshida katta raqslar davrida raqs raqsi va Lindy Hop raqs tushishning mashhur ifodasi bo'ldi. 20-asrning o'rtalariga kelib, Katherine Dunham kabi xoreograflar o'zlarining bu ishlarida o'zlarini ifodalovchi, fizik ifodalarini qo'shganlar.

Jazz raqslari singari, AQSHda qullar tomonidan saqlanadigan Afrika raqs an'analaridan rivojlanib borgan bu hayajonli raqs shaklida raqqoslar metall musluklar

bilan jihozlangan maxsus poyafzal kiyadilar. Rassomlar ritmik naqshlarni yaratish va o'z vaqtida urish uchun barmoqlar kabi o'z oyoqlaridan foydalaning. Musiqa kamdan-kam qo'llaniladi.

Fuqarolar urushidan so'ng, Vaudeville tumanida ommabop o'yin-kulgilar turiga aylantirildi, keyinchalik esa Gollivudning ilk musiqiy albomlarini yaratdi. Ulardan biri - Bill "Bojangles" Robinson, Gregori Xines va Savion Glover.

Zamonaviy raqs - bu klassik baletning qat'iy qoidalarini rad etib, ichki tuyg'ularni ifodalashga qaratilgan raqs uslubi. Bu XX asrning boshlarida Evropada va AQShda klassik baletga qarshi isyon sifatida namoyon bo'ldi, xoreografiya va ijodagi ijodkorlikni ta'kidladi.

Isadora Duncan, Marta Graham va Merce Cunningham kabi xoreograflar o'zlarining raqslari uchun murakkab usullarni ishlab chiqishgan, ular odatda avangard yoki eksperimental musiqiy musiqiy ashula bilan yasalgan yirtqich yoki jismoniy jismoniy ifodalarni urg'ulashgan. Ushbu xoreograflar yoritish, proyektor, ovoz yoki haykal kabi boshqa sohalarda ishlaydigan rassomlar bilan ham hamkorlik qildilar.

Contra raqsi raqsning ikki parallel chiziqni tashkil etadigan va turli sheriklar bilan raqs harakatlarining ketma-ketligini bajaradigan amerika xalq raqsi shaklidir. Buyuk Britaniya kolonial davridan boshlangan o'xshash xalq raqslarida uning ildizlari bor. Kontra raqsi sheriklikka asoslangan bo'lsa-da, bu umumiy tartibdir; Siz o'z sherikingizni olib kelishingizga hojat yo'q, chunki siz biron bir nuqtada chiziq bo'ylab hamma bilan raqsga tushasiz. Raqqoslarni sheriklarni almashtirish bo'yicha muayyan choralar va yo'nalishlarni chaqiruvchi qidiruvchining rahbarligi ostida. Britan orollaridan yoki AQShdan kelgan xalq musiqasi eng ko'p uchraydigan uslubdir.

Belly raqslari Yaqin Sharqning xalq an'alaridan paydo bo'lgan, ammo uning aniq kelib chiqishi noaniq. Kompleks oyoq va sherik xoreografiyani aks ettiruvchi G'arb raqslarining aksariyat shakllaridan farqli o'laroq, qorin raqsi - bu yakkakurashka va kalçaya qaratilgan yakkaxon chiqishdir. Raqqoslar ritmi ta'kidlash uchun bir qator suyuqlik harakatlarini uyg'unlashtiradi, perkussiv punktuatsiya uchun kalta burmalar kabi izolyatsiya qilingan gullar, turli xil va detallarni kiritish uchun pushti, spin va torsiyadagi tebranishlar.

Flamenko raqsi mushkul qo'l, qo'l va tana harakatlari bilan perkussiya oyoq ishini aralashtiradigan ifodali raqs shaklidir. 1700 va 1800-yillarda Iberian yarim orolining madaniyatlaridan kelib chiqdi, ammo uning aniq kelib chiqishi aniq emas edi.

Flamenko uch elementdan iborat: cante (qo'shiq), baile (raqs) va gitara (gitara ijro etish). Har birining o'ziga xos an'analari bor, lekin raqs tez-tez flamenko bilan chambarchas bog'langan, uning jozibali harakatlari va mitti raqslarni eslab turuvchi ritmik oyoq belgisi bilan.

Xalq raqsi - bu xoreograf tomonidan tashkil qilinadigan farqli o'laroq guruhlar yoki jamoalar tomonidan ishlab chiqilgan turli xil raqslarni ifoda etadigan umumiy atama. Ushbu shakllar ko'pincha avlodlar bo'ylab rivojlanadi va norasmiy ravishda,

odatda raqslar bajariladigan jamoat yig'ilishlarida o'rganiladi. Musiqa va kostyumchilik odatda raqqoslarning etnik an'alarini aks ettiradi. Xalq raqslarining misollari orasida Irlandiya raqslari raqsining qattiq birligi va kvadrat raqsning chaqiriq va javob munosabatlari mavjud.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1 .E.Y.Saitova, N.E.Abraykulova. Xoreografiya va raqs san'ati asoslari. -T.: «Fan va texnologiya», 2015
2. www.ziyo.uz